

REDACȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM) 1

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM) 1

INSERȚIUNILE:

pe 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

LIBERALI ȘI CONSERVATORI

București, 5/17 Aprilie.

Venit aici pe vremea când printr'o marea și uriașă sfortare România căuta să ia loc între statele moderne europene, ear' nu să fie socotită și mai departe ca o țeară din *indepartatul Orient*, primul lucru ce m'a isbit a fost lupta dintre cei doi genii cari au înființat regatul, Ioan C. Brătianu și C. A. Rosetti.

Luptasera, ca frați, o întreagă viață de om. Ca tineri, împreună s'au entuziasmat la lupta de titani: să facă țeară liberă din două principate când jefuite de Greci, când ocupate de Austriaci și Muscali, și de sute de ani vasale Turciei... La 1848 împreună își expuseseră viața într'o revoluție, carei imprumutaseră sufletul lor mare, credința lor nestrămutată și o vitejie aproape temerară... Impreună au suferit temnița, apoi pribegia atâtor ani amari prin străinătate, colindând orașele Europei și bătând la ușile tuturor puternicilor zilei, atrăgându-le luarea aminte asupra Românilor dunăreni și cerându-le ajutor pentru scuturarea unui jug barbar... Impreună au stat pe malul Dunării, șcaldându-și ochii în lacrimi de bucurie când dârobăniții treceau... spre Plevna. Aveau aceeași presimțire a oamenilor aleși de Dumnezeu: din războiul, pe care cei mai mulți bărbați de stat ziceau că ar fi o nebunie să-l înceapă, ei așteptau *înălțarea României!*

Nimeni în țeară, ba chiar și în străinătate cine-i cunoștea, nu-și putea închipui o legătură mai strânsă între doi luptători.

Și totuși, eata-i la 1883 despărțiți; ...unii ziceau că e numai o simulare pentru anume scopuri politice.

Ei se despart însă și nu se împacă decât la 1885, când C. A. Rosetti era pe patul de moarte.

Rosetti eșise din camera însoțit de 40 amici. Crescut la marea școală a durerilor când toate neamurile își aveau refugiați în străinătate, ear' toți acești exilați trăiau între dînșii ca frați: Poloni, Români, Unguri și Italiani, — când în exil familiei sale cel mai credincios amic îi era un Ovreiu, Rosenthal, și însăși soția sa o Engleză, pe care atâtea sbuciumări ale vieții o învățase să caute în om pe om, ear' nu că ce limbă vorbește, — C. A. Rosetti nu era mulțumit cu reforma ce Ioan Brătianu întreprindea prin *revisuirea constituțiunii*... El ar fi vrut mai mult și nu înțelegea pe Brătianu, care în marile reforme sociale observa aceiași grije și măsură, pe care o avea atunci, când i-se impuseseră de Europa să schimbe

articolul 7 al Constituțiunii, privitor la soarta Ovreilor.

C. A. Rosetti era socialistul ideal, care își lăpădase titlul de boier și privilegiile, ear' din averea părintească făcuse tipografie pe care o socotea proprietate a tuturor celor ce lucrează într'ênsa; mai târziu lui Stambuloff, când se refugiase din năntea prigonirii Turcilor, îi pusese la dispoziție tipografia gratis pentru ca să-și scoată foaie și să deștepte pe Bulgari... Ioan Brătianu era naționalistul fără seamăn. Grija lui de capetenie era nu atât triumful mării dreptăți, care să ferească toate neamurile, ci să îngrădească cât s-o putea mai tare *neamul românesc*... C. A. Rosetti, în democratismul său, se adresa primarilor, ca ministru: „frate”, Ioan Brătianu se gândea însă și la slăbiciunile „fraților”, și d'aceea căuta ca legile și reformele să fie în concordanță cu firea „fraților”, ear nu *idealuri* de legi. Rosetti voia sufragiu universal, Brătianu face *colegii* electorale: la un loc marii proprietari, și la altul micii proprietari și industriașii, ear țeranii să voteze *indirect*, prin delegați.

S'au despărțit deci nu pentru-că nu și-ar fi știut împărți puterea — C. A. Rosetti numai *silit* primea să fie ministru — ci era cestiune de idealuri politice la mijloc și amândoi credeau cu sfîntenie în principiile lor, cari dacă au ajuns să se ciocnească acum, era pentru-că se făcuse o mare schimbare în situație. Libertățile generale erau cucerite. Stat independent, presă absolut liberă, întruniri libere, justiție modernă, instrucțiune gratuită, — toate acestea erau ajunse. Intrând însă în o nouă viață, care rezulta din luptele lor *de până atunci*, acum nu se mai înțeleg. Unul o ia mai repede, celalalt mai încet, cu grija proprie naționalistului sincer, care vîzându-se liber, par'că și bunătățile numai cu măsură ține să le acorde.

Dacă între doi prieteni, cum au fost Brătianu și Rosetti, a putut să se ivească o deosebire de vederi cari i-a despărțit după ce luptasera împreună aproape o jumătate veac, — cu atât mai osebit se poate explica și lupta dintre cele două partide istorice. *Ele sînt compuse și mai ales conduse de bărbați cari au avut cu desăvîrșire altă educațiune.* Liberalii naționali au crescut la școala lui Brătianu și Rosetti, cari au întemeiat partidul prin *geniul lor*... Dacă le-ar fi trăit, însăși părinții le-ar fi fost cei mai mari adversari politici. S'au aruncat în luptă înverșunată pe când puterea o dețineau familiile Manu, Lahovary, Filipescu și alți boieri mari.

Nu e de mirat deci, dacă fi lui Brătianu și Rosetti sînt azi adversari ai Lahovareștilor și Filipăștilor, dacă partidul conservator condus de dl Lascar Catargi face opoziție crâncenă d-lui D. Sturdza, discipol și tovarăș de luptă al marelui Brătianu.

Ori-cât sînt de înverșunate însă luptele dintre partidele de guvern ale României, noi, Românii din monarchia austro-ungară, n'avem să ne punem judecatori peste luptătorii de aici.

Și aume din următoarele motive: netrîind aici, nu putem vedea *adeverata* desfășurare a lucrurilor, am judeca deci în *necunoștință de cauză* și prin urmare n'am fi capabili de o *dreaptă* judecată; chiar dacă am ghici însă câte-odată adevărul, nu sîntem în poziție de a lupta pentru intruparea lui și este cel puțin o *presumpție*, când politicianii cari ar avea ei destule lucruri de descurcat cu Ungurii, se pun să dascălească pe cei da aci, *singuri în drept și singuri responsabili* pentru felul cum își conduc partidul și cum cărmuesc țeara.

Foarte cuminte deci, *conferențele naționale dela Sibiu au proclamat deferență, către amîndouă partidele politice de aici.*

Cum s'a ajuns la călcarea acestei porunci naționale care, a fost rolul *presei* române în săvîrșirea atâtor greșeli, va fi obiectul articolelor viitoare.

L—u.

Alegerile în Croația. *Agitațiunile electorale în Croația-Slavonia s'au început deja. Partidul național-croat își pune candidații mai în toate cercurile. Opoziția unită ad hoc s'a organizat deja, și într'o ședință din zilele trecute a hotărît, că deocamdată își pune și ea 30 de candidați față cu guvernul. Dintre aceștia: 13 din partidul Obzor-Strossmayer, 16 Starceviceni și un candidat afară de partid cu program opozițional.*

În preajma sesiunilor sinodale.

(Dorință generală *)

În virtutea autonomiei bisericești ort.-rom. din Transilvania și Ungaria — de care se valetă dl Bánffy — aceasta se chivernisește singură, și trebile ar merge binișor, dacă toate guvernele ungurești nu ne-ar fi atât de ostile.

Cu multe drepturi este înzestrat mai fiecare credincios al bisericii noastre, dar' puținii își implinesc datorințele creștinești față de această sfîntă instituțiune, și astfel nici că ne putem mira când adversarii nostri o persecută.

Când am zis mai sus că trebile ar merge binișor, am înțeles atîta că ori-ce am săvîrșit, bine sau rău, tre-

bue să fim satisfăcuți că *pe față inamicul nu are drept să se amestece și nu sîntem în drept a învinui pe nimeni.*

S'a făcut mult, într'adevăr, de când cu despărțirea de ierarhia sârbească; dar un *gol mare* este simțit de mulți ani în biserica noastră până în ziua de azi, și aceasta este *fondul de pensiiuni preoțesc.*

Nu voi să intru în detaliurile acestei mari chestiuni a preoțimei ort. rom.; începutul s'a fost pus la cale dar' sfîrșitul a fost nimica.

Să nu ni-se scrie de păcat, dar' oameni pricepători ziceau că statutele, cari până acum s'au fost tribuit preoțimei în acest meci, aveau un înțeles cam ca cel dela Delphi, ear' noua Românilor — mai ales din fericita Ungarie — ne convin lucruri reale, pipăibile și cari le putem percepe fără multă diplomație.

Sunt în diecesa Aradului 600 preoți rom.-ortodoxi și de ee să nu fie în stare a pune basă unui fond de pensiiuni. Voința firmă se recere și încă nimic. Credem, că P. S. Sa actualul Episcop, care și de altcum are mari merite pentru diecesa sa — în înțelegere cu consistoriul, cu sinodul eparhial și cu întregul cler va duce în îndeplinire și aceasta dorință generală a preoțimei.

Sunt deja peste 300.000 fl. adunați spre acest scop și poartă frumosul titlu „fond de ajutorare”, dar de care nici-un preot nu dorește nici să audă.

Nici un percent din preoții noștri nu se pensionează ca ceilalți slujbași, ci servesc până și 50—60 de ani în biserica D-lui, dar vorba e, că barem când moare să știe că veduva sau orfanii sunt asigurați.

Pot preoții să contribuie ceva mai mult ca în trecut, pot să contribuie și comunele bisericești ceva an de an, mai aduc un venit considerabil parochiile reduse, ba ici colo mai poate veni câte o donațiune sau fundațiune; cu această mențiune și cu capitalul deja existent, nu-e chiar așa de greu a compune câțiva șș-fi și a le da titlul *fond de pensiiune a preoților rom.-ort. din diecesa Aradului.*

Eu susțin că a fost mult mai greu în timp relativ foarte scurt a edifica seminarul de model din Arad, decât un fond cu scop atât de nobil și uman.

Altcum în săptămîna luminată pare-mi-se se ține și adunarea generală a fondului preoțesc, și cred că chestia care este atîta de momentasă va fi sulevată după merit.

B...s

Stăpînire absolutistică în Croația.

Dintre toate popoarele monarchiei noastre, cei dintîiu au fost și sînt desigur Maghiarii — fără osebite de partid politic, — cari s'au ridicat în contra regimului Bach, și mult au luptat, pentru-că în locul aceluia să introducă în stat o *vieată constituțională.*

Ajunși însă odată la largul lor, toate binefacerile constituției le-au rezervat *numai* pentru dînșii, ear' naționalităților li-au creștințetul cu încetul o stare de lucruri

* Articolul acesta ne vine din public. N. Red.

mult mai grea și mai insuportabilă, decât chiar sub absolutism.

S'a dovedit aceasta atât de eclatant, încât e de prisos să mai insistăm asupra ei.

Nu de Ungaria proprie, nici de Ardeal voim să ne ocupăm de astădată. Este vorba de țerșoarele Croația și Slavonia, cari împreună își au autonomia lor proprie și constituțiunea lor; sânt administrate de Banul lor, care, din „fericire“, este azi un ungar, ales dintre cei dintâiu politicieni ai Maghiarilor.

Nimic însă nu probează mai mult tendențele spre absolutism ale bărbaților politici maghiari conducători, decât cazul recent, ce se petrece azi în Croația și care preocupă toată presa din monarchie.

Sub pretext, că vrea să sdrobească socialismul în Croația, în care acesta a cuprins un mare teren și se manifestează în chip din ce în ce tot mai amenințător, — actualul Ban, contele Khuen-Hédervary, a dat un ucaz, prin care a violat de-a dreptul constituțiunea țării.

Prin acest ucaz, care nu este decât un ordin al celebrului ministru austriac Bach, din Noemvrie 1852, — Banul Hédervary interzice fără excepție ori-ce intrunire politică pe teritoriul curat slaven.

Toate foile maghiare, în special cele opoziționale, se ocupă și ele cu acest caz revoltător și condamnă în termeni destul de aspri procedura volnică și anticonstituțională a Banului.

Astfel șovinistul „Magyar Hirlap“, în numărul seu de Sâmbătă și sub titlul „Bach al II-lea“, scrie următoarele:

„Contele Khuen-Hédervary Banul Croației, a aflat o foarte genială modalitate, prin care poate să pună capăt mișcărilor social-democratice, cari cu mare pericol au amenințat în timpul din urmă Croația-Slavonia.

„A scos adevărat din arhive un ordin din era lui Bach și l-a pus în aplicare. — Acest ordin oprește necondiționat ori-ce intrunire politică, și acum, publicând Banul din nou acest patent împărătesc din 26 Noemvrie 1852, — autoritățile sunt obligate să disoalve toate intrunirile și cluburile politice, și întemeierea altora noue, — nu o permit de loc.

„Deodată cu cluburile socialiste, autoritățile au desființat, prin urmare, toate adunările și cluburile politice ale opoziției din Croația.

„Prin oprirea intrunirilor și prin împregiurarea, că în deplină formă reînvie în viața statului ordinațiunile celui mai negru timp al absolutismului, — Bach al II-lea vooeste să zugrume revoluția social-democratismului! — Această procedură a Banului Croației la tot cazul este — încheie „Magyar Hirlap“ — un semn vedit: ce fel de stări de lucruri ar fi în Ungaria, dacă contele Khnen-Hédervary ar ajunge în fruntea guvernului unguresc, despre ceea-ce, precum se știe, nu o dată s'a vorbit deja.“

Noi credem, că vecinii nostri Croați sânt destui oameni, ca să-și apere integritatea constituției lor față cu pornirile absolutistice ale Banului-pașă Khuen-Hédervary. Cât însă pentru „temerea“ exprimată de „Magyar Hirlap“ în rândurile din urmă, — spre mângâierea șovinistului organ observăm numai, că în „fericita“ Ungarie, tocmai fără Khuen-Hédervary, s'a introdus deja stăpânirea absolutistică chiar din timpul odiosului ministru Hieronymi și, în special pentru noi Români.

N'are deci de ce să se teamă șovinistul „Magyar Hirlap“: Nu rămân Maghiarii neodată îndărătați alor tirani în oprimarea naționalităților nemaghiare din „constituționala“ Ungarie.

Din România.

Inchiderea corpurilor legiuitoare.

Vineri la 3/15 Aprilie corpurile legiuitoare române au fost închise printr'un mesagiu regal cetit de dl prim-ministru D. Sturdza.

Alegere.

Tot la 3/15 Aprilie s'a făcut alegerea pentru un scaun vacant de senator al colegiului I de Senat din capitală.

Au fost doi candidați: Alexandru G. Băicoianu și general George Manu, fost prim-ministru conservator.

Dl Alexandru C. Băicoianu, candidatul partidului național-liberal, a fost ales.

Banchet.

Inginerii din București au dat ieri seară, în sala Hugo, un mare banchet în onoarea dlui Ioan I. Brătianu, ministrul lucrărilor publice, pentru intrarea sa în cabinet.

La acest banchet au luat parte 150 persoane.

Din Bucovina.

Cu începutul anului școlar 1897/98 se va înființa în Rădăuți o școală de agricultură cu limba de instrucție română, pentru fi de țărani gospodari din Bucovina.

Școala aceasta — zice „Gazeta Bucovinei“ — va fi cu internat și întocmită pentru a pute primi 20—24 elevi, cari vor căpăta acolo cuartir și toară susținerea.

Între acești 24 elevi vor fi 10 bursieri susținuți de comitetul țerei, ear' restul de 14 vor ave să plătească pentru întreaga susținere în instițat 160 fl. v. a., pe an, în rate cuartale anticipative.

„Insoțirea de economie și credit Storojinet“, voind a înlesni Românilor frecuentarea numitei școli, escrie concursul pentru acordarea a două stipendii de câte

80 fl. v. a., anual pentru elevi români, fi de țărani gospodari, cari vor frecuenta numita școală de agricultură din Rădăuți.

Stipendiile acestea se vor acorda și plăti din partea „Insoțirii de economi și credit din Storojinet“ pe tot timpul de doi ani prescris pentru absolvirea studiilor la numita școală.

Condițiunile de acordare vor fi tot acelea, cari se vor publica în curând din partea comitetului țerei pentru locurile de bursieri.

Din viața cavalerului sinucis.

Știrea despre tragicul sftșrit, în Monte-carlo, al cavalerului maghiar Latinovits, a deprimat în mare parte pe patrioții nostri.

Și altmintrelea nici nu se putea, căci un stâlp puternic a fost el între cei-ce guvernează țeara.

Cei-ce au cunoscut raporturile celebrului cavaler risipitor de odinioară — zice „Budapesti Hirlap“ — pe aceia nu-i poate surprinde vestea despre sinuciderea lui. Latinovics Ernest era pregătit deja pentru sinucidere; el amintia adese-ori, că nu-i rămâne alta decât să-și tragă un glonț în cap.

Istoria vieții lui este foarte caracteristică pentru epoca și raporturile în cari trăim.

Latinovics Ernest a risipit o avere uriașă: a ruinat viața familiei și viața sa proprie, — împins de deșertăciunea de a juca un rol mare, de a figura între magnați. El a fost fiul bogatului proprietar Latinovics Illés din Bacica, după care a moștenit un mare domeniu din Borșod: peste 2000 de jugere, plus averea colosală, la care a ajuns prin căsătorie.

Avea legături intime cu cele mai înalte cercuri din capitală; ear' aceste pasiuni aristocratice i-au înghițit sume ne mai auzite.

După câțiva ani însă, averea începă să scadă, ear' datoriile i-se sporiau necontenit.

La anul 1892, primind un nou mandat dela contele Iuliu Szapary, a încercat la bursă să-și redobândească averea; prin asta însă el s'a înglodat și mai tare.

La începutul desbaterilor asupra reformei politicei bisericesti, în rând cu Szapary a eșit și ei din partidul liberal, ceea-ce mai ales i'a precipitat decadenta.

A fost deci silit să-și vândă averea, primind vre-o 460.000 fl., din cari însă lui numai 120.000 i-au rămas, căci cu ceialalți trebuia să-și plătească datoriile.

Cu un mic rest ce-i mai rămăsese, cavalerul Latinovics a plecat în fine la Monte-Carlo, să-și cerce și acolo norocul.

Acolo însă a pățit-o și mai rău: a perdut totul, plus suma de 6000 fl., ce o cerșise dela soția sa divorțată și astfel nu-i rămânea alta, decât să-și curme viața.

Se zice, că Bánffy li promisese un fișpaniat, ceea-ce, după-cum însuși spunea, l-ar fi putut scoate din ruin.

După o ultimă telegramă din Mentone, știrea despre sinuciderea lui se desminte; însă acest demento nu prea este crezut nici din partea patrioților.

Un răspuns.

(Urmare.)

Cred că conveniți a constata, că toate aceste dedură cauză suficientă la esacerbațiunea poporului. — Și când acest popor nu a primit mângâiere și satisfacțiune la nenumăratele sale reclamári, nici după doi ani de zile, ci — din contră a trebuit să experimenteze, cum organul chemat a face regulă, umblă, ce e drept, a-l momi cu sfaturi împăciuitoare, dar nu pune mâna pe bubă, când poporul a experiat, că — pentru menagiarea criminalului epitrop — protopopul locului recurge la rapoarte false în oficiu; — așa cred că conveniți în constatarea, că paciența poporului a fost pusă la prea grele probe și veți afla cel puțin explicabil greșitul pas de apostasie, ce a făcut.

Cu aceste așa puté încheia, lăsând D-voastră și cetitorilor sarcina, să aște ce fel de cumințenie va mai fi și aceea, că protopopul locului, Simion Monda, — neldestulit cu tactul meu, de a cruța pe cât se poate pe colegul și autoritatea sa oficială; — gădilit, cum se vede, de laudele, ce mi-s'au adus, — și genat de însuși faptul, că alt protopop a fost delegat la dñsul, vine și-și atribue sié-și merite, unde nu sunt de fapt decât fărâdelegi... ne spune, că dñsul a lucrat, și eu... numai am „conlucrat“), ba nu se știește nici chiar de unele minciuni oarzele.

Mi-se spune adevă: I-iu că „am pus pe sateliții mei să mă laude“.

Precât știu eu, numai parochul locului David Rusu a publicat un fel de adresă de mulțumire. Pe acest preot eu până în ziua, când am „conlucrat“ la Șieul, nu l'am văzut în viața mea și de atunci așa.

2-a Că așa fi trecut preste cercul meu de competență, „suspendând (aha, va să zică

*) Din parte-mi mă mulțumesc și cu această conlucrare și-mi pare bine, că în lumea asta rea mi-se recunoaște barem atât și din partea inimicului; rog însă pe tot omul pricepător, să-mi spuna, cine a lucrat, dacă comisarul consistorial a „conlucrat“?

HERO ȘI LEANDRU

(VALURILE MĂRII ȘI ALE AMORULUI)

Tragedie în 5 acte

de GRILLPARZER.

Trad. în metrul original

de CONSTANTIN BERARIU.

(Urmare.)

(Tată se întoarce cu fața la templu, stă plecat, spriginit în băș).

Poporul între! Ordine să fie, Brutalități nu turbare serbarea, Și voi să vă păziți, să fie pace. Ca soarele plătorea și ara zina, Dar ca și el o soară: e chină.

Păzitorul (după onlso): Nu, zic eu, nu!

Nauceros (tot așa): Ascultă, dragul meu!

Sacerdotul: Vă faceți datoria! Frate, vină!

(ambii se la dreapta)

Păzitorul (vrit la marginea scenei): Aice stau, aici, și de cutezi

Să treci cu îndrăzneală peste mine —

Nauceros (care încă apare): Nu peste tine, sată, lângă tine, Și sunt acum aici, Leandre, vină!

Păzitorul:

O, tineri voi! n'ați auzit porunca?

Nauceros:

Nimic nu știu, căci noi suntem străini, Din țărmlul cel vecin, dela Abydos. Venim la Sestos, să vedem serbarea.

Păzitorul:

Aceia nu se nvață cuviința?

Nauceros:

Ba da! dar între altele provenbul: „Nu fi nerod, că te întorci flământ.“

Păzitorul:

„Ba însă —

Nauceros:

Eată! Stai aici de vorbă Și dincolo poporu'n gloate intră.

Păzitorul:

Napoi, nu veniți?

(Se duce în fund și arăngează poporul, care, apărut din stânga, stătat până aproape de scările templului.)

Nauceros (cătră Leandru):

De ce l-ă tragi? Suntem aici, Clătiga îndrăznețul. E locul cel mai bun. Acum cartele. Din prădător plăcăm să-mi, olințatam! Privește numai, cătră frumusețe! Aice templul, peștera și colina. Așa ceva, cum să se vede.

Și un altar așează ei la mijloc, Se pare, la jertfit. Dar unde eați? Pleci ochiul jos? O, pentru Zeii toți! Te-apucă ear posomortrea veche? Eu însă zic —

(Poporul încetul cu încetul s'a arăngeat în rinduri pe toată partea stângă, până acolo, unde stau cei doi)

Nauceros (întorcându-se): Amice prea te 'ndeși!

(cătră Leandru)

Ascultă, Leandre? Ți declar, că dacă Deseară de-amăruntul nu vei ști A-mi povesti de toate, câte vezi, Și nu vei bea voios în cinstea zilei Pocalul plin de vin, ne despărțim.

Cu gândul tău mocnit — ah, eată colo, Copilele-amândouă, tot acele, Cari, le-am văzut în zori la porți, afară. Priveșc încoace. Care-ți place? spune! (Fante și alte servitoare au adus un altar portativ și îl așază la dreapta lângă statuia lui Amor.)

Iunte: (așezând altarul, cătră cealaltă șoptind):

Aceia sânt. Cel blond și mare 'n dreapta. Cel brun îmi pare, trist. Ce-i este oare?

Nauceros: Gâtesc anume încoet. Hu, ce priviri!

Păzitorul (venind în față, cătră copile): Ei da, acum și voi! Așa vi'i felul

(copilele pleacă, cătră cei doi juri). Ear' voi grăbiți cu fapte nepermise.

Nauceros: Precum se 'ntemplă, perde sficiosul.

(se mai aduce un altar lângă statuia lui Himeneu. Al treilea stă deja dela început lângă scările templului, la mijloc)

Păzitorul: În laturi voi! Colea altarul vine.

Nauceros: Ajut a face loc, când am destul.

Păzitorul: Și de 'ndrăznești, să fiți cu cuviință.

(Musica de flaute începe)

Alaiul vine. Înapoi din mijloc.

(arăngează poporul, care la stânga se așază în rinduri.)

Nauceros: Ei vin. Cu interes privește totul!

Când sacerdotă trece. — atinge-i haina, Și sănștos te faci; așa, se zice, Se vindecă tristeța. Ei, auzi tu?

(Pe când musica de flaute cântă, cortegiul apare din dreapta. Bășeti cu vase de jertfă. Căpeteniile orașului Sestos. Servitoare dela templu, între cari și laute, țerei. Hero cu manta și diadema de sacerdotă împreună cu unchiul.

Fărății urmează.

Cântare: Măică sublimă! A muritorilor!

totuși eu am „lucrat” în ziua aceea...) pe învățătorul și organele administrative bisericești.

În comuna Șieul-mare este școală de stat (vezi șematismul bis.), mulțumită „neobositului protopop”, nu avem școală, nici învățător; pe cine dar aș fi suspendat?!... Organe administrative bis. sunt în comune, pe cât știu eu, oficiul parochial și comitetul parochial... Nu știu, n'am văzut, n'am avut o vorbă rea cu oamenii!

Ei, da! Organele adm. bisericești, pentru protopopul Monda sunt episcopii cu lada biserică în buzunar*...)

Apoi da, imediat după constatarea faptelor am suspendat pe episcopul delapidator Ștefan Floriță și anume fără a întreba pe protopopul Monda de învoială, măcar că dînsul a lucrat și eu numai am conțurat; ear' în punctul acesta raportul meu către Ven. Consistoriu sună:

1. „Să se constate neamănat prin exactorat, care e suma precisă a fraudelor episcopului”;

2. „Să se facă contra acestuia imediat arătare criminală”;

3. „Să i-se deie protopopului a înțelege, că nu are a mai sprigini pe Ștefan Floriță, nici pe față, nici pe sub mână”...

4. „Succesul obținut în Șieul numai în chipul acesta va avea durată... Așa se vede, că este scris, ca acest succes să nu aibă durată. Bine, pentru atunci să vedem pe protopopul Monda și să nu fiu eu de vină, dacă nu mă va mai avea „conlucrător”. Să nu fiu eu de vină, dacă acestea și mai mari decât acestea se vor vedea... În fine cea mai boacăna:

5. „Lucrul acesta” — (adece suspendarea lui Floriță) — „era pe aci” (pe unde?) „să provoace o nouă desbinare” (pe aci o fi fost, numai cât tot n'a fost), „dacă superioritatea bisericii n'ar fi apostrofată după vrednicie pe îngâmfatul protopop”...

Cu acest cornurat neadever se încheie notița D-Voastră și aci zace și buba episcopului Floriță și s. protopopului Monda.

Ei adevărat vreau să fie „apostrofată” hoțul de păgubaș și în scopul acesta fac „Stimung”; — au mers și au umblat pe la făcătorul tuturor mușamalelor din arhidieceză, un avocat flămând, — căpătuit la exactorat, carele nici-când în viață nu a distins între „al meu și al tău”. Acesta le-a dat nădejde. Și eu, durere, nu pot zice hotărît, că nu va succeda, a se face și această cauză mușama, cum mușama s'a

* Este de notat, că un raport al sinodului protopopesc dela Bistrița laudă pe „neobositul protopop”, constată însă în neștiire tot aci verbal: „Raționimii netochelate pe mai mulți ani, arhivele în disordine, banii bisericilor pe la episcopi — nu în casse parochiale... etc. etc.

Pleacă privirea
Ta protectoare
La rugătorii,
Cari te adoară.

(Cei, cari urmează cortegiul se postează la dreapta, vis-à-vis de popor.) Mijlocul rămâne liber.)

Iereii (postându-se):

Onoare Zeilor!

Poporul (răspunzând):

Cu noi norocul!

Naucleros:

Ab, vine sacerdotă. Ce femeie!
Să ngenunchiăm. Dar' nu, privim întâiu
De-a curmezișul peste pedestal;
Vom observa, cum fac ceremonia.

Hero:

(stând înaintea altarului din fund. Doi băieți îngennunchiază înaintea ei, ținând tămăie în vase scumpe.)

Mlădița nouă-a vechei tale case

De scutul tău și grații te imploară!

(toarnă tămăie în flăcări, apoi vine în față. Unchiul la stînga ei, dinapoi părinții. Mai în depărtare păzitorul.)

Iereii:

Onoare zeilor!

Poporul:

Cu noi norocul!

(Va urma.)

făcut. Delapidările popii Șerb, ale popii Runcan, ale popii Moldovan din M.-Oarba, ale fondului protopopesc din Sighișoara și multe altele.

Pot însă declara, că nici până astăzi — departe de a primi vre-o „apostrofare”, — nu am primit nici un fel de decizie în cauză, și prin urmare afirmațiunea cu „apostrofarea îngâmfatului de mine” — e o minciună cornurată. —

Pot declara mai departe hotărît, că de loc nu m'ar gena, — pentru-că nu mi-ar fi un lucru nou, o decizie mușamalică din partea indicată; — de vreme ce nici o sută atari mușamale nu ar călăi adevărul constat pe deplin în acte, că și în cazul acesta poporul și biserica a fost asuprit și despoiat, s'au făcut criminale fărâdelegi și delapidări.

N. Manogățiu.

Păreri din public.

(„Tribuna” de acum.) Netăgăduit merit are „Tribuna” pentru poporul român, și e de înțeles, deoarece ce a fost organul partidului național român și se girează de atare și astăzi.

Am citit zilnic „Tribuna” de vr'o 6 ani și o cetesc și acum ca abonent, dar de loc nu-i înțeleg manevrele ostile și focul ce-l varsă asupra „Tribunei Poporului”, precum nici împregiurarea că cetitorii acestia sînt „caterisiți”.

Dacă „Vulcanul” dela Sibiu care a vîrsat atîta larvă în cetitorii ași — cărora aparțin și eu — mai conține încă multe materii combustibile, apoi în adevăr ne plictisește, și voi fi necesită a enunța ca principiu că: a ceti organul partidului național de azi este identic cu a fi caterisit.

Că cine: cărmaciul s'au vîslășul poartă vina, pentru public este indiferent, dar că barca merge rău, o vedem aproape toți, și zeu nu știm dacă porumbașul se va întoarce cu frînză în buze, ca și a lui fătă Noe.

Nu sînt cei dela „Tribuna” atît de naivi ca să nu înțeleagă rostul foaiei dela Arad.

Publicul român abia aștepta apariția foaiei dela Arad și „Tribuna” se încearcă în forme neiertate s'o strivească; necopti mai erau și latinii, azi ar trebui să zicem: „similis simili non gaudet”.

O rugare aș avea să îndrept „Tribunei” dela Sibiu: Să scrie bine și apoi vin abonentii de sine, atunci va fi spriginită și de noi cei de acasă, și de Slovacii din America, vreau să zic de Români — cari sînt dizcolo de Munți.

„Tribuna Poporului” d'asemenea luptă pentru drepturile Românilor, dar' poate cu alte arme, avem „Wernd” și „Manlicher”, cu ambele te poți lupta, bună-oară „Luminătorul” avea arme sistem „cremine”.

Trei milioane de Români abia avem 4 ziare cotidiene (Ungurii numai în comitatul Aradului au trei!) și nici acelea se nu se înțelegă?

Este foarte dureros, pentru-că nu sîntem Unguri nici Jidani ca din zările noastre să facem geșeft material, noi trebuie să urmărim altceva. Ce? O știu bine eu toții: „Sus stîndardul național”, dorim aceleași drepturi ca națiune de cari încep a se bucura Austriacii.

Se recere dela Români de ori și unde azi: concordie — nu ca la „Milcov și Carpați” și conduși de același ideal: un nou memorandum, un nou congres al naționalităților, noue conferințe, ear' sediul și centrul tuturor să fie Sibiu, și organul de publicitate din Sibiu să fie de model; la o parte cu certele, cu personalitățile, căci acestea ne-au aruncat îndrăt cu mulți ani.

Eu cred, că nici cetitorii foii dela Arad nu sînt contra, ca „Tribuna” să nu represinte interesele Românilor de pretutindenea, dar' nu în sensul în care o face decînd cu apariția foii dela Arad.

În loc de a da idei, cei dela Sibiu caută nod în papură.

Se vede, că prea resfoiți acum tot ce ați lucrat dela 1881 încoace. Oare nu vom ajunge să criticăm și pe Băraut, că n'a vorbit destul de bine, sau că de ce ne-a adus peste Dunăre marele Traian.

Traian T.

NOUȚĂȚI

Arad, 19 Aprilie st. n. 1897.

Ungurii prigonesc crucea. Într'unul din numerii trecuți am înregistrat și noi, după „Alkotmány”, cum un rabin din Érsekújvár batjocorise crucea din școala de stat de acolo. Acum, tot numita foaie aduce un alt caz de asemenea natură și, între altele, zice următoarele: „După cazul dela Érsekújvár, ni-se comunică acum altul din Szakoleza, care e o tristă apariție a dominațiunii liberale. După rabinul, un învățător catolic dela școala catolică de stat. Și acesta, ca învățător de religia catolică, a depărtat crucea din școală, și faptul și-l motivează: „Aceasta e școală de stat, ear' aici n'are loc crucea lui Christos”. În locul crucii azi în fie-care școală din Szakoleza se află portretul unui francmazon. Și ceea-ce e mai frumos în tot lucrul — încheie „Alkotmány” — este, că în școalele din Szakoleza aproape toți copiii sînt catolici, și creștinii de acolo contribuie anual cu 3000 fl. pentru susținerea școalelor”.

Alegere de deputat în Brașov. Se știe, că deputatul de până acum al Brașovului, Carol Schnell, numit fiind notar public reg. acolo, și-a depus mandatul și în locul lui se va alege un nou deputat. Terminul de alegere e fixat pe 29 Aprilie a. c., ear' candidații sînt: Din partea Sașilor moderați: Iuliu Brennerberg, jude la tribunal, din partea Sașilor verzi: Carol Lurtz, avocat. Candidat al Ungurilor brașoveni se amintea până acum comerciantul Lăzar Gerő; acesta însă probabil, că seva retrage, și în locul lui va candida Dr. Otroban Ferdinand, cu program guvernamental.

Știri bisericești din arhidieceză. Dl Ioan Bercan, ales preot în parochia română gr.-or. din Merchiaș (protopopiatul Cohalmului), a fost chirotonit întru preot pentru numita parochie. — În 17/29 l. c. va fi alegerea noului protopop român gr.-ort. în Sebeșal-săseș.

O interesantă invenție pentru armată. Foile maghiare comunică știrea, că s'a inventat de curînd o sabie cu pistol cu două focuri, care a fost trimisă din partea ministrului de războiu la comanda diviziei din Dohrișin, pentru a o proba. Dacă se va afla practică, arma va primi patentă. Avantajul noii arme este că, dacă sabia se frînge în războiu, cu ea se poate și împușca.

Tiner român la opera regală din Berlin. Domnul Ioan Dămian, bine cunoscut publicului românesc din debuturile sale pline de succes la concertele „Reuniunii române de muzică” din Sibiu, după terminarea conservatorului din Lipsca, a fost, dela 1 Aprilie n. a. c., angajat definitiv la opera regală din Berlin. Dl Ioan Dămian e fiul preotului român gr.-or. Nicolau Dămian din Balșa, în comitatul Hunedorei.

„România musicală”. Revistă artistică — literară sub direcțiune: escelentului muzician român M. C. Cordoneanu apărut Nr. 7 cu următorul sumar: Efectele muzicii asupra animalelor. Cronica teatrală de V. N. Cucu. Corespondențe: Dresda, de X. Y. — Cronica concertelor, de C. M. Cordoneanu. Singurică, versuri de G. Coate. De peste Carpați: perioade artistice. Știri scurte. Din străinătate. Din Țară etc. etc. Și un supliment: „Imn de mărire”, pentru repertoriul școlar (Nr. 8) cor mixt de Flechtenmaher.

Bibliografie. — La librăria ifj. Klein Mor din Arad se găsesc următoarele cărți de ven-

zare, eșite din condeiul eruditului Dr. George Popa:

1. Istoria biblică, pentru școalele populare. Prețul 10 cr.

2. Delorințe și drepturi, constituțiune civilă și bisericească pentru școale populare. Prețul 20 cr.

3. Contractul social sau principie de dreptul politic după Rousseau. Prețul 40 cr.

4. Scrieri și vorbiri culese, apoi direse Prețul 20 cr.

— A eșit de sub tipar: „Acte și documente relative la Istoria Renașterii României, publicate de Dimitrie A. Sturdza și C. Colescu-Vartic. Volumul VI. Partea II, cuprinzînd: Divanul ad-hoc al Munteniei din 1857, și Comisiunea europeană din 1857-58. Prețul 10 lei. București, Institutul de Arte grafice Carol Göbl.

ULTIME ȘTIRI

Răsboiul a început!

Constantinopol, 18 Aprilie.

Ieri ministerul de războiu a adus la cunoștința ambasadorilor, că trupe regulate eline au atacat forturile Bairactar, Perdica Solosmere și Velesko. După trei ore de luptă, au fost însă respinse. Turcii au lăsat însă în stăpînirea trupelor eline vîrfurile dealurilor dela Potica și Analapsi, pentru a dovedi, că trupele regulate eline au început răsboiul. Impresurați, grecii de pe aceste dealuri rămân ca prizonieri.

În minister s'au făcut preparativele, pentru-ca Turcii să ocupe Larissa, unde este cartierul general al armatei grecești.

Constantinopol, 19 Aprilie n.

Turcia a declarat războiu Greciei. Declarațiunea n'a surprins cercurile diplomatice, de oarece declarațiunea de rebel s'a făcut după prealabilă înțelegere cu marile puteri. Statul, care a luerat mai mult în acest sens, a fost Germania. Englitera și eu ea și celelalte state au opinat de asemenea, că situația numai printr'un războiu se poate limpezi.

Puterile, deși Turcia a declarat războiul, consideră ca provocatori pe Grecii, făcîndu-i responsabili pentru tot ce se va petrece.

Londra, 19 Aprilie n.

Aici se crede, că războiul va dura puțină vreme, de oare-ce ambele state sunt istovite în ceea-ce privește banii, ear' ajutor nu li-se va da.

Marile puteri nu vor mai bloca nici un port, și-și vor retrage vasele și din porturile blocate, vrînd să observe astfel o perfectă neutralitate.

Se crede, că pe uscat vor învinge Turcii, pe mare însă flota elină va nimici pe cea turcească. Grecia va ocupa îndată portul Salonichi, pentru a tăia astfel Turcilor comunicația cu Constantinopolul. La cas, că Grecii vor învinge, Creta și insulele din apropiere se vor anexa Greciei.

Atena, 19 Aprilie n.

Ministrul president Delyanis a anunțat în Cameră, că Turcia a declarat războiul. Vorbirea lui a fost ascultată cu liniște adîncă.

Galeriile sînt tixite de lume curioasă. De pretext se aduce — exclamă ministrul-president — că noi am început războiul. Aceasta nu-i adevărat! Turcii au încercat în mai multe rînduri, ca să închidă drumul spre Larissa, dar' tot de atâtea ori au fost hătuți.

Noi primim de altfel mînușă ce ni-se aruncă.

Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediu: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comandai.

40— [4]

Direcțiunea institutului.

O specialitate naturală neprețuită

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mîstuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii urului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul său mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Căldărariilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

36 — [7]

Josef György,

(comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă învoeli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

Pentru înfățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

35 — [6]